

- [5] Matyuny`na N.V., Barabashov S.V. Osvitn`o-ozdorovcha progama "Prostir" – vy`kory`stannya rezerviv tret`ogo semestru dlya pokrashhennya zdorov`ya shkolyariv N.V.Matyuny`na,S.V.Barabashov// – Zbirny`k naukovy`x pracz`. – Drogoiby`ch: Kolo, 2003. – Vy`pusk drugy`j.
- [6] Ry`balko P.F. Zaluchennya students`koyi molodi do zdorovogo sposobu zhy`ttya pid chas zanyat` v pozaaudy`torny`j chas / Ry`balko P.F., Xomenko S. V. Kozेरuk K.V.. Vashhenko O.I // Visny`k Chernigivs`kogo nacional`nogo pedagogichnogo universy`tetu. Vy`p. 149 – Chernigiv : ChNPU, 2017. - S. 63 - 67.
- [7] Ry`balko P. F. Kerivni pidxody` i pry`ncy`py` u pidgotovci vchy`teliv fizy`chnoyi kul`tury` do ozdorovcho-sporty`vnoyi diyal`nosti. Gumanizaciya navchal`no – vy`xovnogo procesu. Zbirny`k naukovy`x pracz`. Derzhavny`j vy`shhy`j navchal`ny`j zaklad “Donbas`ky`j derzhavny`j pedagogichny`j universy`tet” (DDPU)# 4 (96) 2019. S. 66 – 77.
- [8] Rybalko P.F. Organizaciya fizkul`turno - ozdorovchogo seredovy`shha dy`tyachoyi osvitn`oyi ustanovy` // Pedagogichni nauky`: teoriya, istoriya, innovacijni texnologiyi : nauk. Zhurnal – Sumy`: 2019., # 10 (94), - S. 176 - 186
- [9] Rybalko P.F. Problemy` i shlyaxy` pidvy`shhennya efekty`vnosti fizy`chnogo vy`xovannya u vy`shhomu navchal`nomu zakladi ne fizkul`turnogo profilyu / Ry`balko P.F., Gry`b T. O., Kly`menchenko T. G // Naukove vy`dannya. Fizy`chna kul`tura, sport ta zdorov`ya nacyi. Vy`pusk 1. – Vinny`cya: TOV « Planer», 2017. s 217-221
- [10] Xarchenko R. Metody`ka vy`kladannya navchal`noyi dy`scy`pliny` «Fizy`chne vy`xovannya» u zakladi vy`shhoyi osvity` / R. Xarchenko, S. Xomenko, A. Krasilov, P. Ry`balko // Pedagogichni nauky`: teoriya, istoriya, innovacijni texnologii. - 2019. - # 5. - S. 183 – 195.
- [11] Shamardina G.N., Dolby`sheva N.G. Osnovy` znan` pro fizy`chne zdorov`ya v sy`stemi shkoly` // Koncepciya rozvy`tku galuzi fizy`chnogo vy`xovannya i sportu v Ukrayini: Zbirny`k naukovy`x pracz`. – Rivne: Pry`nt Pauz, 2001. – Vy`p. 2. – S.192.
- [12] Yaremenko O. Formuvannya zdorovogo sposobu zhy`ttya: Navch.posibn. dlya sluxachiv kursiv pidvy`shhennya kvalifikaciyi derzhavny`x sluzhbovciv/ O.Yaremenko, O.Vakulenko, L.Zhalilo, N.Komarova ta in.- K.: Ukrayins`ky`j in-t social`ny`x doslidzhen`,2000.

УДК 378:373.3.011.3-051:[34:005.336.2]

DOI: 10.31652/2412-1142-2021-59-71-79

Попадич Олена Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

ORCID 0000-0003-1426-4114

olena.popadych@uzhnu.edu.ua

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ ПЕДАГОГІЧНО-ПРАВОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. Для належного формування правової компетентності молодших школярів випускники закладів вищої педагогічної освіти мають володіти відповідними управлінськими знаннями і вміннями. Мета статті – розкриття психолого-педагогічних засад управлінського підходу як засобу педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкової школи та складової професіоналізму викладача закладу вищої освіти. Збільшення значущості управлінської діяльності сьогодні – об'єктивна закономірність, зумовлена низкою чинників. Досліджено поняття «організація управлінської діяльності», що дало змогу трактувати його як «упорядкування педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів за тими чи іншими вимогами (критерії, правила, принципи), наданням їй необхідної форми для найоптимальнішої реалізації заданої мети». Сформульовано психолого-педагогічні засади управлінського підходу як засобу педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів закладів вищої освіти. Унаслідок здійснення завдань педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів повинна сформуватися педагогічно-правова компетентність у засвоєнні потрібних знань, пошуку інформації, вмінні оперативно виконувати фахові завдання. Управлінські

дії педагогів за педагогічно-правової підготовки повинні орієнтуватися на здійснення ними як виконавської, так і творчої діяльності. Психологічну готовність викладачів закладів вищої освіти здійснювати педагогічно-правову підготовку майбутнього вчителя початкових класів визначають не тільки наявність досвіду, вікові та особистісні риси, а й ступінь мотивації до її здійснення. Результативність педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів визначаються рівнем відповідності методичного забезпечення, ознайомлення з науковою базою педагогічно-правової підготовки для засвоєння ними культури навчальної праці у закладі вищої освіти, що істотно позначається на ефективності організаційної діяльності. Ознака результативності педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів – спроможність самостійного визначення мети й завдань власної фахової діяльності, забезпечення її інформаційної основи, передбачення ймовірних наслідків своєї діяльності, коригування й перебудова діяльності та поведінки, як своїх, так і учнів. Обов'язкова складова організації педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів передбачає надійний контроль, об'єктивну оцінку здобутих студентом знань, умінь та навичок, поінформованість про його здобутки тощо.

Ключові слова: педагогічно-правова підготовка, майбутній вчитель, початкова школа, організація, управлінська діяльність.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Із реформуванням освіти актуальною є проблема педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів як ключова у стратегічних напрямках формування якісно нової системи підготовки спеціалістів. Для належного формування правової компетентності молодших школярів учителі початкової школи повинні володіти відповідними управлінськими знаннями і вміннями.

Дослідження проблеми функціонального управління є актуальним і своєчасним. Це обумовлено об'єктивним підвищенням ролі освіти у розв'язанні соціально-економічних проблем країни, їхньої інтеграції та взаємовпливу. Потребує також тлумачення сутність «основ методології як науки про наукове пізнання, соціології як науки про суспільство, теоретичних засад управління соціально-педагогічними системами. При цьому пізнання розглядається як вид людської діяльності. Предметно-практична перетворювальна діяльність людини лежить в основі всього багатства й багатогранності духовної і матеріальної культури людства» [1, с. 5]. Дослідження психологічних і педагогічних видань засвідчує, що збільшення ступеня управлінської діяльності нині – об'єктивна закономірність, зумовлена низкою чинників: інтенсивний розвиток інформаційних технологій в усіх галузях буття людини; оновлення філософії новітньої освіти, осередок якої – загальнолюдська ціннісна складова; гуманістично зорієнтований характер взаємозв'язку учасників навчально-виховного процесу; потреба в підвищенні ступеня активності й відповідальності за майбутню діяльність; спрямування педагога на формування творчої особистості студента, готовності останнього до здобуття фаху й активної діяльності у нових соціально-економічних умовах.

Учитель у закладі загальної середньої освіти – центральна постать навчально-виховного процесу, що зобов'язана забезпечити належний рівень якості освіти, виховання й розвитку школярів. Один з-поміж факторів збільшення ефективності педагогічної діяльності педагога – раціональне планування такої діяльності. Імперативними видами педагогічної діяльності педагога є: календарне та тематично-поурочне планування, розроблення плану діяльності предметних гуртка й факультативу, конкурсів, клубу за зацікавленнями тощо.

У початковій школі засвоєння формування правової компетентності учнів відбувається переважно в позаурочній діяльності, тому вчитель має бути готовим до її організації та управління цією діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів присвячено чимало досліджень, де науковці розглядали низку аспектів правової підготовки майбутнього педагога. Виконано чимало досліджень з питань управління в галузі освіти, зокрема це Г. Єльнікова (питання розвитку

теорії управління загальною середньою освітою) [2], Л. Калініна (управління інноваційним розвитком навчального закладу) [3], Н. Благун (методологія соціально-функціонального управління загальноосвітнім навчальним закладом) [1], Т. Луценко (організація педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкової школи в умовах особистісно орієнтованого навчання) [8]. Особливості та інноваційні підходи до формування творчої активності майбутнього вчителя досліджували у своїх працях Т. Саєнко [4], Л. Оршанський [7], Л. Джулай [9], А. Цюприк [5] та ін. Утім недостатньо висвітлені питання управлінського підходу в правовій підготовці майбутнього вчителя початкових класів.

Мета статті полягає в розкритті психолого-педагогічних засад управлінського підходу як засобу педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкової школи та складової професіоналізму викладача закладу вищої освіти.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Потреба інтелектуальної діяльності ефективніша під час індивідуального здобування знань. Власне тут варто шукати найвідповідальнішу ланку роботи педагога. Треба пам'ятати, що студент не завжди може мобілізуватися на самостійне здобуття нових знань, адже йому бракує самодисципліни, тобто вміння організовувати заняття в школі. Місія педагога закладу вищої освіти – мобілізувати студента на рівні усвідомленої потреби пошуку чогось нового. Педагог має передусім організовувати навчально-пізнавальну діяльність студента, а не слугувати передавачем наукової інформації. Важливий аспект педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкової школи – організація взаємозв'язку викладача зі студентом у залежності від участі педагога, управління може бути як опосередкованим – завдяки застосуванню методичних вказівок, так і за безпосереднім контролем (консультації, бесіди, колоквиуми).

Варто виокремити два види педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів: *авдиторну* управлінську, за безпосереднього керівництва педагога на лекціях та лабораторних заняттях, і *позаавдиторну* управлінську, за їхньої підготовки до занять, під час написання рефератів, курсових і дипломних проєктів тощо.

Основа всіх видів авдиторної та позаавдиторної педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкової школи – певна діяльність викладача – її організація. Організація трактується як сукупність процесів, або дій, завдяки яким удосконалюється й утворюється зв'язок поміж частками цілого. Дослідження поняття «організація управлінської діяльності» дає нам змогу трактувати його як упорядкування педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів за тими чи іншими вимогами (критерії, правила, принципи), наданням їй необхідної форми для найоптимальнішої реалізації заданої мети. При цьому поняття «управлінська» – не лише продуктивне відображення знань, застосування їх для виконання одержаних завдань, а й досягнення основної мети – формування його правової компетентності. Загалом організація – одна з функцій управління [6, с. 604], завдяки якій можна щось упорядкувати, систематизувати. Функціями управління як специфічними видами діяльності передбачено розподіл праці на посадові й технологічні [7].

Для організації педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів важливі технологічні функції, зокрема:

- підготовча, якою передбачено структурування навчального матеріалу, виявлення логіки викладу його вивчення, співвідношення поміж теоретичними та експериментальними знаннями; розподіл навчального матеріалу між словом і зображенням (схемами, рисунками тощо); вибір навчальних методів і засобів організації навчальної діяльності; створення дієвого навчального середовища;
- мотиваційна (актуалізація базових знань, мотивація діяльності, постановка навчальних мети й завдань, унаслідок яких студенти усвідомлюють, з якою метою їм належить вивчати той чи інший навчальний матеріал);

- організаційно-пізнавальна, що охоплює вивчення нового матеріалу завдяки обраним навчальним методам і засобам, організацію навчальних дій, забезпечення умов для здійснення ними тих чи інших операцій;
- рефлексивно-оцінювальна, спрямована на поступову оцінку навчально-пізнавальної діяльності, рівень їхніх знань, надання їм допомоги в осмисленні й аналізі своєї діяльності, формування рефлексивного ставлення до неї [7 с. 71].

Гуманізацією навчання передбачено: добирання змісту навчальних матеріалів, реалізація якого мала б якнайкращий вплив на емоційність учнів, розвиваючи в них добрі почуття й прагнення; створення гуманних мотивів діяльності, основа яких – альтруїстична ціль і прагнення творити добро; послуговування засобами народної педагогіки, аби формувати гуманні ознаки й переконання учнів; створення на заняттях ситуацій, вирішення котрих формуватиме гуманні взаємини в колективі; врахування під час навчання виявлення емоцій, що миттєво поглинають учнів (афект), попередження їх, а за виникнення – керування ними; формування ділових товариських взаємин серед однокласників; слугування взірцем гуманної особистості з певними гуманними рисами та принципами. Гуманітаризацією навчання передбачено: добирання навчального матеріалу відповідно до гуманітарного спрямування; застосування виховних можливостей навчального матеріалу для прищеплення духовних якостей індивіда, розвитку духовності в учнів; втілення міжпредметних зв'язків задля вироблення гуманістичного (духовного) світогляду, переконань, ідеалів, активної життєвої позиції учнів.

Для реалізації синергетичного підходу до заняття як педагогічної системи вчитель має реалізувати внутрішньо- й міжпредметні зв'язки. Цього можна досягти аналізом суті навчального матеріалу з теми уроку і виявленням спільних складових знань з інших навчальних дисциплін, розкриваючи на таких засадах основні наукові ідеї й закономірності світобудови, певних явища, процесу тощо; формуванням загальнонавчальних умінь та навичок учнів, урахуваючи міжпредметні зв'язки та потребу в профорієнтаційній роботі з ними. Дидактично необхідна умова полягає в забезпеченні педагогом інтенсифікації навчання на занятті. Необхідними умовами цього є: визначення оптимальної інформаційної місткості навчального матеріалу та методів реалізації такого матеріалу; обрання та реалізація змісту, методів, засобів, форм інтенсифікації навчання; цілеспрямоване дотримання оптимальних темпу й ритму навчальної діяльності учнів, для забезпечення її інтенсифікації; забезпечення оптимальних умов інтеграції змісту навчання завдяки творчій співпраці з колегами в школі, районі, місті.

3. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Найдієвішими методами авдиторної педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів є: ситуативні й ділові ігри, імітаційне моделювання, ігрове проектування, мозкова атака, аналіз конкретних ситуацій, круглі столи, проблемні лекції, тренінги, дискусії, семінари, практикуми, спецкурси, консультації, проектування, метод поєднання різномірного, метод розроблення та захисту проекту, кейс-метод, дослідження майбутньої діяльності, метод рейтингової оцінки тощо.

Опанувавши зміст завдань організаційної діяльності, студентам легше визначити основні дидактичні мету й завдання, обравши ступінь складності, інакше кажучи, розробити індивідуальну програму навчальної діяльності. Відтак усі технологічні функції керування, характерні для викладача, здійснюють також студенти. Ознаками самостійної діяльності є спроможність самотужки досліджувати, ступінь підготовки й організованості [8]. Важливий момент – координація офіційних навчальних форм: (лекцій, лабораторних і практичних занять тощо) з індивідуальною роботою.

Для розвитку високих психічних процесів учнів на заняттях слугують почуття, сприймання, спостережливість; розвивання пам'яті, мислення та емоційно-вольових проявів. Для належного розвитку в учнів *відчуттів* під час навчання необхідно: правильно обирати

зміст, методи й засоби навчання згідно з віковими й індивідуальними ознаками; враховувати особливості видів відчуттів та їхніх ознак; добирання дидактичного матеріалу, щоб залучати різні аналізатори учнів за реалізації низки методів інтеграції розмаїття видів відчуттів.

На методичному рівні передбачено низку **методичних напрямів управлінської діяльності у педагогічно-правовій підготовці майбутнього вчителя початкових класів**, що викладені нижче.

- *Виховна підсистема уроку містить* прищеплення поваги до *засад загальнолюдської моралі*; дотримання норм статуту школи, норм внутрішнього розпорядку, участь у підготовці та самих засіданнях педагогічної ради; прищеплення учням обов'язку шанобливо ставитися до батьків, жінок, старших, поважати народні традиції та звичаї, духовні й культурні досягнення народу; готування дітей до самостійного життя, дотримуючись засад взаєморозуміння, злагоди між країнами, етнічними, національними, релігійними групами; педагогічних етики, моралі, поваги до власної гідності учнів та їхніх батьків; рівня загальної та політичної культури; дотриманні наказів і розпоряджень директора школи, органів управління освітою.
- *Виявленням та реалізацією виховних можливостей змісту навчального матеріалу передбачено* дослідження змісту теми заняття, аби з'ясувати його виховні можливості; встановлення виховних складових, доцільних для реалізації власне на заданому уроці в конкретному класі, враховуючи потреби, вік та індивідуальність учнів, рівень їхнього виховання; добирання навчального матеріалу із додаткових інформаційних джерел для кращого його виховного впливу на учнів.
- *Завдання технології постановки виховної мети уроку містить такі компоненти як* мотивація постановки виховних мети й завдань (соціальної, психологічної, педагогічної, фахово-орієнтованої, етичної, естетичної тощо); зважання на вікові й особисті характеристики учнів, ступінь їхнього виховання; встановлення основної виховної мети, методів її досягнення; коригування виховних мети й завдань під час уроку; надання учням умінь формувати потреби в самовихованні; визначення мети самостійного виховання, методів її досягнення; контрольно-аналітична діяльність педагога й учнів стосовно правильності постановки виховної мети уроку та її досягнення.
- *Інтеграцією ключових складових системи виховання особистості забезпечується* володіння знаннями стосовно соціально-педагогічного значення важливих складових та сутності системи виховання індивіда; встановлення педагогічно раціонального комплексу ключових складових системи виховання індивіда, виявляючи в них спільні елементи; обрання окремої основної складової на базі співвіднесення її з виховною метою й завданнями уроку, ступеня виховання учнів; забезпечення інтеграції мети й завдань навчання, виховання і розвитку індивіда.
- *Манерою спілкування педагога з учнями передбачено* орієнтування педагога й школярів на формування комунікації найвищого ступеня (враховуючи спільні мету й діяльність, врахування особистого потенціалу всіх учасників процесу); забезпечення формування демократичної манери комунікації педагога з учнями як незмінної запоруки реалізації й самореалізації потенціалу суб'єктів навчально-виховного процесу; взаємодомовлення педагога й учнів щодо паритетності комунікування; прищеплення учням навичок і вмінь самостійної оцінки манери спілкування в системах «педагог-учень», «учень-учень»; правова соціалізація особистості учня за комунікації.
- *Мотиваційна установка на особистісно орієнтовані методи виховання учнів в контексті управлінської діяльності містить* виховання особистості учня, переходячи із зовнішнього аспекту у внутрішню потребу; передбачення виховних можливостей, проєктування й моделювання основних на конкретному уроці напрямків виховання особистості учня; поєднання соціально важливих і особистісних виховних та

самовиховних мотивів учнів під час навчання; усвідомлення підсумку виховання як соціально-психологічного, фахового, етичного статусу вихованої людини.

- *Обранням принципів виховання учнів і методів їхньої реалізації передбачено* враховувати зміст навчального матеріалу, задані виховні мету й завдання, ступінь виховання учнів; виокремлювати педагогічно доцільний комплекс виховних засад учнів, зокрема засади-домінанти, обирати раціональні шляхи їхнього втілення; коригувати втілення принципів виховання учнів під час навчання відповідно до психолого-педагогічної ситуації того чи іншого уроку.
- *Обранням та реалізацією виховних методів, форм і засобів доцільно* виховувати учнів залежно від змісту навчального матеріалу, виховних цілі й завдань; використовувати диференційований підхід у виборі методів і засобів виховного впливу, враховуючи особисті й вікові особливості учнів; раціонально поєднувати фронтальні форми виховної діяльності з учнями; навчати учнів методів і прийомів самовиховання; коригувати (за потреби) застосування виховних форм, методів і засобів.
- *Психолого-педагогічним керуванням процесом виховання, особистим вихованням учнів передбачено:* засобами змісту навчального предмета розкривати особистісну й соціальну значущість вихованості людини; створювати ситуації, що спонукали б учнів до самовиховання, формувати риси вдачі, що стали їхньою потребою; послуговуватися необхідними засобами стимулювання прагнень учнів самовдосконалюватися; забезпечувати оптимальний психо-мікроклімат.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На основі окресленого можемо сформулювати психолого-педагогічні засади управлінського підходу як засобу педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів.

1. У нинішніх умовах підготовки фахівців управлінська діяльність є засобом формування індивіда. Сукупність критеріїв (педагогічно-правовий, компетентність, підготовка, організованість) становить відносно цілісну структуру. Унаслідок здійснення завдань педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів повинна сформуватися педагогічно-правова компетентність у засвоєнні потрібних знань, пошуку інформації, вмінні оперативно виконувати фахові завдання тощо.

2. Управлінські дії педагогів за педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів повинні орієнтуватися на здійснення ними як виконавської, так і творчої діяльності. Педагог, розробляючи завдання для виконавської діяльності, передбачає, що студент пройде всі стадії формування розумових дій, здійснюючи організаційну діяльність. Можливості керування процесом творчої діяльності істотно зростають, якщо студент бачить суть пов'язаних між собою етапів: завчасне ознайомлення з дією й умовами її здійснення; формування дії з розгортанням усіх операцій, що до неї входять; формування дії у внутрішній мові; перехід дії у глибокі згорнуті процеси мислення та перехід до нетипового вирішення ситуації. Поетапне втілення управлінських дій слугує відносно завершеним циклом навчання. Педагогічну діяльність утворюють невеликі й досить значні, короточасні й довготривалі цикли, а засіб управління – то диференційовані завдання. Завдяки ж диференціації педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів педагог може створити систему диференційованої підтримки студентам, тобто фактично керувати їхньою діяльністю завдяки низці новітніх інноваційних технологій. Управлінська діяльність – це максимально індивідуалізоване навчання, тож педагог має відповідально підходити до підбирання завдань, зокрема творчих, враховуючи індивідуальні особливості: суб'єктивний досвід, хист, зацікавлення, ціннісні орієнтації, можливості реалізувати себе в пізнанні, навчальній діяльності, поведінці тощо.

3. Психологічну готовність викладачів закладів вищої освіти, щодо можливостей здійснювати педагогічно-правову підготовку майбутнього вчителя початкових класів,

визначають не тільки наявністю досвіду, віковими та особистісними рисами, а й ступенем мотивації до її здійснення. За Т. Саєнко, мотивація – одна з найважливіших умов продуктивної фахової праці, що вимагає повсякчасної уваги. Спроможність самотивуватися, ставити та втілювати свою мету є одними з основних синтезуючих складових творчої фахової діяльності де педагог самореалізується, а рівень мотивації виконання завдань варто визначати за спеціальною для цього програмою [4].

4. Результативність педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів визначають рівнем відповідності методично-технічного забезпечення (навчально-методичні видання, конспекти лекцій, підручники та посібники, першоджерела, періодика, довідники, методики опрацювання навчального матеріалу, методичні вказівки, що враховують дидактичні й психологічні аспекти засвоєння навчального матеріалу, технічні засоби, передусім комп'ютерні навчальні програми, та спеціальні робочі місця, як-от, комп'ютер, аудіо- й відеотехніка тощо). Варто наголосити, що ознайомлення з науковою базою педагогічно-правової підготовки майбутніх учителів початкових класів для засвоєння ними культури навчальної праці істотно позначається на ефективності їхньої організаційної діяльності.

5. Ознака результативності педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів – спроможність самостійного визначення мети й завдань власної фахової діяльності, забезпечення її інформаційної основи, передбачення ймовірних наслідків своєї діяльності, коригування й перебудова діяльності та поведінки, як своїх, так і інших.

6. Обов'язкова складова організації педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів передбачає надійний контроль, об'єктивну оцінку здобутих студентом знань, умінь та навичок, поінформованість про його здобутки. Ми певні, що на ефективності педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів позначається одночасне здійснення контролю за перебігом виконання заданих завдань та точністю отримуваних відповідей з боку педагога й самоконтролю за правильністю здійснення навчальних операцій студентами. Контроль полягає в усних, письмових, лабораторних та інших роботах, опитуваннях, заліках, семінарах та іспитах.

На стадії аналізу викладач об'єктивно оцінює індивідуальну систему педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів усіх студентів зокрема. Самоконтроль полягає в самоперевірках рівня засвоєння матеріалу, який вивчають, завдяки тестовим та евристичним завданням. Відповідно до методичних вказівок, студенти самостійно контролюють себе із завершенням вивчення окремих елементів знань і вмінь, або змісту розділу загалом [9]. Аби оцінювання кінцевих результатів навчання було об'єктивним, викладач і студент мають послуговуватися однаковими змістовими одиницями навчального матеріалу, кількість яких визначають через змістово-цільово-рівневі матриці обов'язкового мінімуму знань.

5. ВИСНОВКИ ТА НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отож, завдяки правильній організації педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкових класів можливі: чітке визначення мети виконуваної роботи, власних цілей, швидке й ефективне вирішення проблем, раціональне керування собою та власним часом. Результативність організації педагогічно-правової підготовки майбутніх учителів початкової школи значною мірою залежить від специфіки управління і педагога, і студента. Оперування управлінськими знаннями та навичками з організації педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкової школи – невід'ємна складова фаховості викладача закладу вищої освіти. До подальших напрямів відносимо дослідження ефективності конкретних методик підготовки вчителя початкової школи до формування правової компетентності учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Благун Н. М. Методологія соціально-функціонального управління загальноосвітнім навчальним закладом : дис. докт. педаг. наук: 13.00.04. Київ, 2015. 389 с.
- [2] Єльнікова Г. В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : монографія. Київ : ДАККО, 1999. 303 с.
- [3] Управління інноваційним розвитком навчального закладу: моделі, соціокультурні процеси, технології : наук.-метод. посіб. / Л.М. Калініна та ін.; за наук. ред. Л.М. Калініної. Київ-Володимирець, 2011. 560 с.
- [4] Сасенко Т. О. Особливості та інноваційні підходи до формування творчої активності майбутнього вчителя. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. 2006. Вип. 10. Київ; Вінниця : Планер, 2006. С. 88–92.
- [5] Цюприк А. Основні підходи до проблеми організації педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2003. № 6. С. 100–109.
- [6] Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ : УРЕ, 1985. 775 с.
- [7] Оршанський Л. В. Система модульного навчання та персональна модель управління художньо-трудою діяльністю майбутніх учителів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. 2006. Вип. 10. Київ ; Вінниця: Планер, 2006. С. 70–74.
- [8] Луценко Т. В. Організація педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкової школи в умовах особистісно орієнтованого навчання: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2002. 20 с.
- [9] Джулай Л. І. Система контролю знань і вмінь : монографія. Львів : Сполом, 2007. 200 с.

PEDAGOGICAL LEGAL TRAINING OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER IN THE CONTEXT OF ORGANIZATION OF MANAGEMENT ACTIVITY

Popadych Olena Oleksandrivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher Education,

State University «Uzhhorod National University», Uzhhorod, Ukraine

ORCID 0000-0003-1426-4114

olena.popadych@uzhnu.edu.ua

Abstract. For the proper formation of the legal competence of junior schoolchildren, graduates of higher pedagogical educational institutions must have the appropriate managerial knowledge and skills. The purpose of the article is to reveal the psychological and pedagogical foundations of the management approach as a means of pedagogical and legal training of future primary school teachers and a component of the professionalism of a teacher of higher education. The increasing importance of management today is an objective pattern due to a number of factors. The concept of organization of managerial activity is studied. The psychological and pedagogical principles of the managerial approach as a means of pedagogical and legal training of the future primary school teacher of higher education institutions are formulated. Professional tasks are to be formed as a result of the implementation of the tasks of pedagogical legal training of the future primary school teacher, pedagogical legal competence in the acquisition of the necessary knowledge, search for information, ability to perform quickly. Managerial actions of teachers in pedagogical legal training is focused on the implementation of both executive and creative activities. The psychological readiness of teachers of higher education institutions to carry out pedagogical and legal training of future primary school teachers is determined not only by the presence of experience, age and personality traits, but also the degree of motivation for its implementation. The effectiveness of pedagogical legal training of future primary school teachers is determined by the level of compliance with methodological support, acquaintance with the scientific basis of pedagogical and legal training for mastering the culture of educational work in higher education, which significantly affects the effectiveness of organizational activities. A sign of the effectiveness of pedagogical legal training of future primary school teachers is the ability to determine independently the goals and objectives of their own professional activities, provide its information base, predict the likely consequences of their activities, adjust and restructure activities and behavior of both teachers and students as well. The obligatory component of the organization of pedagogical legal training of the future primary school teacher provides reliable control, objective assessment of the knowledge, skills and abilities acquired by the student, awareness of his achievements, etc.

Key words: pedagogical legal training, future teacher, primary school, organization, managerial activity.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Blahun N.M. Methodology of social and functional management of the educational process in a secondary school: dissertation for the Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.04. Kyiv, 2015. 389 p. (in Ukrainian).
- [2] Yelnikova H.V. Scientific fundamentals for development of the secondary education management in the region: monograph. Kyiv: DAKKO, 1990. 303 p. (in Ukrainian).
- [3] Management of the innovative development of educational establishments: models, social-cultural processes, technologies: scientific and methodic manual / L.M. Kalinina et al. Kyiv-Volodymyrets, 2011. 560 p. (in Ukrainian).
- [4] Saienko T.O. Peculiarities and innovative approaches to formation of the creative activity of a future teacher. *Modern information technologies and innovative methodologies of specialists training: methodology, theory, experience, problems*: collection of scientific works. 2006. Issue 10. Kyiv; Vinnytsia: Planer, 2006. P. 88-92. (in Ukrainian).
- [5] Tsiupryk A. Principal approaches to the problem of organization of the pedagogical and legal training of a future elementary school teacher. *Pedagogics and psychology of professional education*. 2003. № 6. P. 100–109. (in Ukrainian).
- [6] Dictionary of foreign words/ edited by O.S. Melnychuk. Kyiv: URE, 1985. 775 p. (in Ukrainian).
- [7] Orshanskyi L.V. System of modular education and personal model of management of the artistic and labour activity of future teachers. *Modern information technologies and innovative methodologies of specialists training: methodology, theory, experience, problems*: collection of scientific works. 2006. Issue 10. Kyiv; Vinnytsia: Planer, 2006. P. 70-74. (in Ukrainian).
- [8] Lutsenko T.V. Organization of the pedagogical and legal training of a future elementary school teacher in conditions of personally-oriented education: extended abstract of the dissertation for the Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.04. Kharkiv, 2002. 20 p. (in Ukrainian).
- [9] Dzhulai L.I. System of control for knowledge and skills: monograph. Lviv: Spolom, 2007. 200 p. (in Ukrainian).

УДК 378.3/5.093.13-052(477)**DOI: 10.31652/2412-1142-2021-59-79-90****Проценко Ірина Іванівна**

кандидат педагогічних наук, доцент

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, м. Суми, Україна

ORCID ID 0000-0003-1792-7200

procenkoira83@ukr.net

ПІДГОТОВКА КЕРІВНИКІВ ШКІЛ ДО УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ АДАПТАЦІЄЮ ВЧИТЕЛІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація. В статті, на основі результатів експериментального дослідження, розроблено програму підготовки керівників закладів освіти до управління професійною адаптацією вчителів Нової української школи. З'ясовано, що ефективним елементом соціально-психологічної підготовки керівників шкіл є навчальний тренінг, що викликає зростання особистості за параметрами афективної сфери; за параметрами аксіологічної сфери; при досягненні і виявленні учасниками тренінгу певного рівня вмотивованості викликає зростання особистості за параметрами гносеологічної сфери особливим методом: підвищення значущості інформації, викликаних тренером ситуацій взаємодії учасників з проблемними ситуаціями, застосуванням спеціальних мовних конструкцій, що надають емоційно підсилене усвідомлення; праксеологічній сфері – найбільш ефективно реалізується на фоні загальної активності (афективний компонент) людини, спрямованості на саморозвиток (аксіологічний компонент), усвідомленості власних недоліків і наявності практичної інформації для здійснення особистих дій (гносеологічний компонент) шляхом ініціювання тренером ситуацій з можливістю багатократного повторення, реалізації зворотного зв'язку, позитивного підкріплення необхідних форм та значної кількості інших засобів і принципів прискореного навчання. проведення навчального тренінгу має свою специфіку, а це вносить певні корективи як до його змісту, так і принципів проведення.

Визначено, що професія керівника передбачає не просто розвиток особистісних та професійних якостей, що є двома взаємозалежними процесами. В нашому випадку особистісний розвиток є